

برک سبزی

از

گلشن معارف

آیت الله حسن ممدومی کرمانشاهی

www.ketab.ir

سرشناسه: ممدوحی، حسن - ۱۳۱۸

عنوان قراردادی : برگ سبزی از گلشن معارف. فارسی

barqe sabzi az qolshane maaref .Persian

عنوان و نام پدیدآور : برگ سبزی از گلشن معارف /تالیف حسن ممدوحی کرمانشاهی.

مشخصات نشر : تهران، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۳۹۹-

مشخصات ظاهری : ۳۶۲ ص

شاپک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۹-۲۷-۵

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : قرآن -- بررسی و شناخت

Qur'an -- Surveys : موضوعات

سوع : اسلام -- بررسی و شناخت

Islam -- Study and Teaching : موضوع

شناسه افزوده: مطالعات تاریخ معاصر ایران

ده بندی

ده بندی دیویی ۷/۲

شماره کتابشناسی ملی ۱۴۸۹

تاریخ درخواست: ۱۳۹۷/۲/۹

کد پیگیری: ۶۱۴۷۸۳۴

برگ سبزی از گلشن معارف

تألیف: حسن ممدوحی کرمانشاهی

نشانی: تهران، خیابان ولی عصر (عج) خیابان شهید فیاضی (فرشته)، نیش چناران، شماره ۱

صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۱۹۷۵ | تلفن: ۲۲۰۰۳۴۶۹ | دورنگار: ۲۲۶۰۲۰۹۶

چاپ اول: ۱۳۹۹ | تعداد: ۱۰۰۰ | قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

شماره: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۸۷۰۹ - ۲۷ - ۵

یتوگرافی، چاپ و صحافی: موسسه بوستان کتاب

نشانی مرکز توزیع: نمایشگاه و فروشگاه دائمی سرای تاریخ

خیابان ولی عصر خیابان شهید فیاضی (فرشته)، شماره ۱۱

مآبر: ۰۲۱-۲۲۶۰۲۰۹۶ | نشانی وب فروشگاه: www.iichstore.ir

سفارشات: ۰۷۳-۵۰۲۲۶-۲۱ و ۰۷۵۵-۰۹۳۳۳۹

نشانی ما در شبکه‌های اجتماعی: @IICHSPub

کلیه حقوق مادی و معنوی متعلق به مؤلف است

فهرست مطالب

۱ ۱

معارف قرآنی

- ۵ عالمان، تنبیه راهبر فتنان به حقیقت قرآن
- ۵ طهارت، شرط بهره‌مندی از قرآن
- ۶ بندگی، راه بهره‌مندی از علوم الهی
- ۶ الفاظ قرآن، نشانه حقیقت، آن
- ۶ صعوبت فهم تأویل
- ۷ اصناف مردم در مواجهه با قرآن
- ۷ رویکردهای تفسیری
- ۸ تفسیر محی‌الدین عربی
- ۸ بسم الله تابلو قرآن
- ۸ جهر به بسم الله
- ۱۰ ذو مراتب بودن حمد
- ۱۳ اصناف مردم در استقامت بر صراط مستقیم
- ۱۴ معنای آیه «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ»
- ۱۵ وجه تسمیه سوره اخلاص به توحید
- ۱۵ تفاوت نور با ضیاء
- ۱۶ تعلیم اسماء به آدم علیه السلام و عرضه آنها به ملائک
- ۱۶ آیه‌های نور و خواص آنها

۴۶.....	چهار آیه برای رفع چهار گرفتاری.....
۴۸.....	فضیلت قرائت سوره دخان.....
۴۸.....	نکته‌ای در قرائت عاصم.....
۴۸.....	فضیلت قرائت برخی آیات سوره حدید و حشر.....
۴۹.....	معیار دوام یک حقیقت.....
۴۹.....	خلود در عذاب جهنم.....
۳۲.....	کلمه أمطر در قرآن.....
۳۲.....	«یس» در قرآن کریم.....
۳۲.....	فضیلت قرائت آیه عرش.....
۳۳.....	معنای اسراء از دیدگاه ابن عربی.....
۳۴.....	معنای تثل.....
۳۴.....	معنای بشر، قرآن.....
۳۴.....	معنای استنساخ.....
۳۵.....	معنای اول و آخر از ارفاف خداوند.....
۳۵.....	معنای حروف مقطعه.....
۳۵.....	علت نام‌گذاری قیامت به یوم.....
۳۵.....	نزول تدریجی و قدری حقائق از خزائن غیب الهی.....
۳۶.....	علت پیری زودرس رسول خدا ﷺ.....
۳۶.....	تفاوت ظهور بندگان در قیامت با ظهور اسم الظاهر.....
۳۷.....	معنای برخی اسامی خداوند در سوره حشر.....
۳۷.....	علت تفاوت تعبیر در کلمه سعادت و شقاوت.....
۳۷.....	لیلة‌القدر قرآنی و لیلة‌القدر فرقانی.....
۳۸.....	امر تکوینی به مخلوقات.....
۳۹.....	شمار ماه‌ها در قرآن.....
۳۹.....	آیات مشتمل بر ده قاف.....
۴۲.....	سفید، رنگ لباس بهشتیان.....
۴۲.....	احکام و تفصیل قرآن.....
۴۲.....	من و ما، در کلام خداوند.....
۴۳.....	استناد خیر و رشد به خداوند در ماجرای حضرت خضر و حضرت موسی (علیهم‌السلام).....
۴۳.....	تکرار کلمه فضه در سوره افسان.....

۴۴.....	احاطه خداوند بر همه چیز.....
۴۴.....	تفاوت فرقان و قرآن.....
۴۴.....	تکرار «الله لا إله إلا هو» در شش آیه.....
۴۶.....	بیان‌های مهمی از سیدحسن بادکوبه.....
۴۶.....	یکی بودن معنای بشر و انسان.....
۴۷.....	نکته جالب در الفاظ آیه «كُلُّ فِي فَلَكَ».....
۴۷.....	امکان طول عمر حضرت حجت (ع).....
۴۷.....	گونه‌های انتساب گمراهی.....
۴۸.....	مراد از خلق و یوم در آیه عرش.....
۴۸.....	بازتاب عمل در قرآن.....
۴۹.....	حسن فعلی و حسن فاعلی.....
۴۹.....	اساره آیات بر شاکله بدن برزخی.....
۴۹.....	رابطه انبیه با ارزش عمل.....
۵۰.....	خداوند، سرور سنان نیست.....
۵۰.....	مراتب انسان.....
۵۰.....	فلسفه تعبیر زن به زمین.....
۵۱.....	زن و مرد، دو انسان کامل.....
۵۳.....	انکار فرزند داشتن خداوند.....
۵۴.....	درجات نور و درجات ظلمت.....
۵۵.....	ذو مراتب بودن تقوا.....
۵۵.....	اثبات علم غیب برای بندگان خاص.....
۵۶.....	معنای خوف حضرت موسی (ع).....
۵۸.....	پرسش خداوند و پاسخ ناتمام حضرت موسی (ع).....
۵۹.....	معنای سخریه.....
۵۹.....	دو بُعدی بودن انسان.....
۵۹.....	استناد حرث به مردم و استناد زراعت به خداوند.....
۶۰.....	فعل حق تعالی.....
۶۰.....	رحمت عامه و رحمت خاصه.....
۶۱.....	خورشید دلیل بر سایه.....
۶۱.....	تغییر و ثبات در آسمان دنیا و آخرت.....

ناپایداری کفر و فسق.....	۶۱
استعداد انسان در ادراک حقائق.....	۶۲
هدایت تکوینی انسان.....	۶۲
علامت سوره‌های تشبیهی.....	۶۳
جمع ضلالت تشریعی با هدایت تکوینی.....	۶۳
بدنی لرزان و قلبی آرام هنگام شنیدن آیات الهی.....	۶۴
طعام معنوی انسان.....	۶۴
گونه‌های سلوک معنوی انبیاء.....	۶۵
تلاش عزت دروغین با ذلت راستین.....	۶۶
چگونه می‌توانی رؤیت حق تعالی.....	۶۶
گونه‌های نگاه افردن به حقائق.....	۶۶
معنای خشم و عصبانیت.....	۶۷
انسان، مظهر خداوند مختار.....	۶۸
مرتبه نازل و اعلای بران.....	۶۸
اوصاف در قرآن، تشبیه معقول به محسوس.....	۶۸
توان فهم، شرط خطاب.....	۶۹
شمول توحید افعالی در همه افعال انسان.....	۷۰
تفاوت واژه گره با گره.....	۷۰
حقیقت اسم.....	۷۰
پیامد خدا فراموشی.....	۷۱
معنای شهید.....	۷۱
ضرورت و قطعیت حشر.....	۷۲
گوش داشتن، غیر از شنیدن است.....	۷۲
تعلیمات عام و خاص خداوند.....	۷۲
مجرم، نفس است نه بدن.....	۷۳
علوم کسبی و علوم موهبی.....	۷۳
تمثل مکر، به گونه ذنب.....	۷۵
انقطاع وحی و دوام ولایت.....	۷۵
استمرار سجده ملائک بر آدم.....	۷۶
رکوع‌های قرآن.....	۷۶

آثار آیات	۷۶
کافر، انسان زنده به گور	۷۶
جدا نبودن اطاعت از پیامبر ﷺ، از اطاعت خداوند	۷۶
فضیلت سوره «ص»	۷۷
معنای قلب سلیم	۷۷
ارزش حسنه، به آوردن آن	۷۸
فضیلت قرائت سوره «یس»	۷۸
سوره‌های مسبحات	۷۸
آخرین سوره و آیه	۷۸
نفل تکامل عملی در آخرت	۷۸
سننیت عمل با جزا در قیامت	۷۹
تفاوت نعمت‌های دنیایی با نعمت‌های دنیایی	۷۹
تفاوت حکام جاری در قیامت با دنیا	۷۹

معصومین علیهم السلام

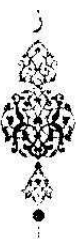
نبوت و انبیاء ﷺ	۸۱
موطن نبوت	۸۱
اسباب معجزه و کرامت	۸۱
سرنام یحییٰ عیسیٰ	۸۱
پیامبران ﷺ و اسمی از اسمای الهی	۸۲
انبیاء ﷺ و حرفه‌ها	۸۲
پیامبران ﷺ و شیطان	۸۲
تفاوت درخواست حضرت ابراهیم ع با حضرت عزیر ع	۸۲
حضرت عیسیٰ ع و اقرار به بندگی	۸۳
اهل بیت عصمت و طهارت ع	۸۴
ظهور اسمی خاص در هر یک از اهل بیت ع	۸۴
نفس مکتفی معصومین ع	۸۴
مجرای فیض الهی بودن اهل بیت ع	۸۵
اختصاصات معصومین ع	۸۶
نکته ریاضی شمار انبیاء و اسمای اهل بیت ع	۸۶

- ۸۶..... رسول خدا ﷺ
- ۸۶..... هباء یا حقیقت محمدیه ﷺ
- ۸۷..... کثرت معراج های رسول خدا ﷺ
- ۸۷..... مراتب معراج های پیامبر ﷺ
- ۸۷..... نکته ای جالب در قرائت صلوات
- ۸۷..... پیامبر ﷺ، عقل برتر
- ۸۸..... دو سر خط حلقه هستی
- ۸۸..... عصمت جامع پیامبر ﷺ
- ۸۹..... مدح پیامبر ﷺ در قصیده ثانیه
- ۹۰..... امام علی بن ابی طالب
- ۹۰..... امام علی بن ابی طالب علیه السلام مظهر عقل کل
- ۹۱..... امام علی بن ابی طالب علیه السلام دومین شخصیت عالم هستی
- ۹۱..... علی بن ابی طالب علیه السلام، غار، رجام صراط مستقیم
- ۹۱..... علی بن ابی طالب علیه السلام، مدار حر
- ۹۲..... منابع روایی قلع باب خیر
- ۹۲..... امام علی بن ابی طالب علیه السلام در شعر حصا
- ۹۲..... امام علی بن ابی طالب علیه السلام آیه اکبر
- ۹۳..... مدح علی بن ابی طالب علیه السلام در اخلاص عمل
- ۹۳..... تشبیه امام علی بن ابی طالب علیه السلام به آب
- ۹۳..... حضرت فاطمه
- ۹۳..... فاطمه علیها السلام، لیلة القدر
- ۹۴..... امام علی بن ابی طالب علیه السلام، تنها کفو حضرت زهراء علیها السلام
- ۹۴..... امام حسن
- ۹۴..... کبر، ویژه خدا
- ۹۵..... امام مهدی
- ۹۵..... جعلی بودن حکایت جزیره خضراء

روایات معرفتی

- ۹۷..... معنای تردید خداوند
- ۹۸..... نزاهت خداوند از زمان

۹۸.....	خلق، مثال ملکوت و جبروت.....
۹۸.....	قلب، حرم الهی.....
۹۹.....	قلب، حضور و رؤیت در بحار الانوار.....
۹۹.....	معنای حافظ در اصطلاح راویان.....
۹۹.....	اختلاف در روایت رؤیا.....
۱۰۰.....	درخواست نورانیت ظاهر و باطن.....
۱۰۰.....	نکیر و منکر و بشیر و مبشر.....
۱۰۰.....	دعایی از امام رضا (ع).....
۱۰۱.....	سرگوناگونی دعاها و معصومین (ع).....
۱۰۱.....	نسبت حسنات به خداوند و نسبت سیئات به بندگان.....
۱۰۱.....	ارزک حقیقی.....
۱۰۱.....	عدم پیشین خداوند به ممکنات.....
۱۰۲.....	تعداد درجات بهشت.....
۱۰۲.....	معنای شریعت، طریقت و حقیقت.....
۱۰۲.....	ازدیاد علم معصومین (ع) در لایالی قدر.....
۱۰۳.....	وجود صالحان، نجباء و درویشان.....
۱۰۳.....	تکمیل عقل‌ها در زمان حضور امام (ع).....
۱۰۴.....	نهی از محدود خواستن رحمت الهی.....
۱۰۴.....	مقام امام جماعت ملائک برای رسول خدا (ص).....
۱۰۵.....	جلوه یقین.....
۱۰۵.....	معنای عقل عملی.....
۱۰۶.....	نزاهت خداوند از مکان و زمان.....
۱۰۶.....	نخستین مخلوق، عقل یا نور؟.....
۱۰۷.....	معیت قیومیه خداوند با مظاهر خود.....
۱۰۷.....	بسم الله الرحمن الرحیم، مصدر موجودات.....
۱۰۷.....	ثمره غض بصر.....
۱۰۷.....	ریشه تبویب روایات کافی.....
۱۰۸.....	یاری خداوند به مؤمن.....
۱۰۸.....	اسماعیل صادق الوعد.....
۱۰۹.....	وارسی دل، سپس دعا.....

۱۰۹.....	معنای اقبال و ادبار عقل
۱۱۱.....	معیت دنیا با آخرت
۱۱۲.....	ذکر اسم اعظم
۱۱۳.....	صورت باقی و رو به صعود انسان
۱۱۴.....	مراد از احصاء در اسماء الهی
۱۱۴.....	تقرب به خداوند به وسیله عقل
۱۱۵.....	ضعف روایات طینت
۱۱۵.....	نفرین امام حسین علیه السلام به دهر
۱۱۵.....	نه از دشنام به دهر
۱۱۶.....	عبادت کی عبادت با معرفت
۱۱۶.....	مراد از کمال اخلاص
۱۱۶.....	وجود ظاهر و باطن برای قرآن
۱۱۷.....	مرگ، مقدمه پیدایش
۱۱۸.....	ایمان به کی؟
۱۲۱.....	اعرابی فقیه
۱۲۱.....	روایت قرب نوافل
۱۲۲.....	فضائل رسول خدا صلی الله علیه و آله و اهمیت قرآن
۱۲۳.....	حدیث کساء در برخی منابع اهل سنت
۱۲۳.....	ازلیت و ابدیت اسمای الهی
۱۲۴.....	تکذیب مدعیان رؤیت
۱۲۵.....	برخی علائم ظهور حضرت حجت علیه السلام
۱۲۵.....	تفاوت علی بن ابی طالب علیه السلام با دیگر مردمان در درجه فهم از آن
۱۲۷.....	وحدت عددی و وحدت حقه
۱۲۷.....	دفع شیطان با گرسنگی
۱۲۸.....	نزول ملائک یا صعود انسان
۱۲۸.....	معرفت، غایت آفرینش
۱۲۹.....	روایت حقیقت
۱۳۶.....	جهان، مظهر کمالات خداوند
۱۳۷.....	حدیث قیاب
۱۳۸.....	ذکر و ذاکران الهی

.....	دنيا، مزرعه آخرت	۱۴۰
.....	اهمیت عقل در سلوک سالکان	۱۴۰
.....	لزوم تأسی از روش رسول خدا ﷺ	۱۴۱
.....	اطلاق وجودی خداوند	۱۴۲
.....	روایات و مسائل الشیعه و بصائر الدرجات	۱۴۳
.....	معرفی اجمالی نهج البلاغه	۱۴۳

معارف عرفانی

.....	تبیین وجود منبسط	۱۴۵
.....	بیمان بینی عارف	۱۴۶
.....	محرل در مسائل عرفانی	۱۴۷
.....	اهمیت جذبه	۱۴۷
.....	چگونگی وارادات الهیه	۱۴۷
.....	اسم اعظم خداوند	۱۴۷
.....	عارف کامل سیدرہی لایبجانی	۱۴۸
.....	تفاوت علم و فکر با اندر و ...	۱۴۸
.....	تفاوت کشف با اعجاز	۱۴۸
.....	میزان کارآیی برهان	۱۴۹
.....	اسم المحيط	۱۴۹
.....	تطابق عوالم	۱۴۹
.....	فرق حمل حقیقه و حمل رقیقه با حمل موطن	۱۴۹
.....	جسمانی بودن معراج از نگاه ابن عربی	۱۵۰
.....	معراج رسول خدا ﷺ	۱۵۰
.....	قاعده بسیط الحقیقه	۱۵۰
.....	بی تعینی ذات احدیت	۱۵۱
.....	تفاوت تنزیه فلسفی و کلامی با تنزیه عرفانی	۱۵۱
.....	انسان کامل، تنها مظهر جامع اسمای الهی	۱۵۱
.....	تقدیس و تنزیه	۱۵۱
.....	ابوالوقت یا ابن الوقت	۱۵۱
.....	سریان وحدت حق	۱۵۱

پیشگفتار

حمد و سپاس خدای متعال را که به حکمت متقن خود، رسول کریمش؛ حضرت محمد ﷺ را برای دعوت و هدایت بندگان ارسال فرمود و ائمه اطهار علیهم السلام را یکی پس از دیگری به سرپرستی رسانید، گیتی امت اسلامی اعزام نمود؛ که حاصل آن هدایت و این ولایت، ماندگاری دین حاصل الهی در طول تاریخ تا روز رستاخیز است.

آیین الهی اسلام، از رمز و راز پندیده است. از زمان نزول تا ایام ظهور، هر اندازه متفکران و پژوهش گران به ژرف اندیشی و تامل نظر بیشتری در آن پرداخته اند، به حقائق عمیق تر و نکات دقیق تری دست یافته و تحفه های بیشتری از معارف و ظرافت های علمی به ارمغان آورده اند. این دستاوردها که به ساحل نظام فکری، عقلانی و اخلاقی امت شریف اسلامی افزوده می گردد، هدایت گر آنان در دنیا و آخرت، ظاهری و باطنی است. به راستی! مطالعه هر فصل و دقت در هر اصل از فصول و اصول تالیف الهی، سبب گشایش رمزی، ارائه طریقی صحیح و روشی متقن در زندگی آدمی می باشد.

دانشمندان اسلامی در اعصار مختلف، با تمام نبوغ علمی متناسب با ذوق و تخصص خود در این دریای ژرف تبخّر نموده، گهرهای نفیس بسیاری را صید کرده، به جامعه اسلامی تقدیم داشته اند. اما این دریا، آنچنان عمیق است، که هرچه تبخّر بیشتری در آن صورت بگیرد، می توان گهرهای ارزشمند بیشتری صید کرد. این خورشید چنان درخشان است، که بشر هر اندازه اوج بگیرد، باز هم می تواند از نورافشانی آن برای

راه‌یابی به حریم هدایت و سعادت بهره بیشتری بگیرد.

رساله‌ای که در منظر خود دارید، قطره‌هایی از اقیانوس عظیم علوم و معارف الهی و اشعه‌هایی از تلؤلؤ خورشید عالم‌تاب دین مقدس اسلام است؛ علوم و معارفی که به گفته برخی از مؤلفان و بزرگان همچون: شیخ محمدتقی مجلسی (م ۱۰۷۰ ق)، شرح و توضیح بعضی از نکته‌های آن به چند جلد کتاب و رساله نیاز دارد. گاهی یک نکته، کلید واژه‌ای است که در گنجینه معارف و حقائق را می‌گشاید. دأب و سبک بزرگ‌مردان علم و اندیشه، همیشه کم‌گویی و گزیده‌گویی بوده است. ذهن‌های آماده و استوار، قوی باید، که به ضبط و درک این نکات و معارف پرداخته و به دور از شک و شبهه و قشر فهمی به بررسی آنها بپردازند.

گاهی حاصل سال‌ها تلاش علمی و تحقیق یک دانشمند، در چند نکته معرفتی دقیق و عمیق متمرکز است، که آنها را از مجموعه مطالعات و تتبع در آثار فراوان دیگران به دست آورده است. به گویای که هریک از آنها، همچون گلی زیبا و میوه‌ای رسیده در گلشن علوم و معارف خرم‌نمای ما می‌کنند؛ از این رو مجموعه‌های گردآوری شده از نکات دقیق علمی، غنیمتی سرشار از برکات الهی است، که به راستی شایسته شکرگزاری است.

این مجموعه کلمات قصار که برگ سبزی از آن گستر پربار معارف است، به دست آمده از ده‌ها سال بهره‌مندی از محضر استادان، چکیده‌ای از نکات معرفتی در درس‌ها و بحث‌ها و همچنین تفحص و مطالعه شمار زیادی از کتاب‌های اندیشمندان گذشته در علوم عقلی و معرفتی است، که به راستی! مجمعی از حکمت‌های زبده تفسیری، فلسفی، عرفانی، ادبی، تاریخی و روایی است. با اینکه سال‌ها از یادداشت آنها می‌گذرد، نگارنده هنوز خود را از برکات یادآوری آنها بی‌نیاز نمی‌بیند؛ چه اینکه به دست آوردن بسیاری از آن حکمت‌ها و معرفت‌ها به مطالعه فراوان و تفحص عمیق در متون و آثار اندیشمندان گذشته نیاز دارد.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از همه کسانی که مرا در به انجام رساندن این اثر یاری

کرده‌اند، به‌ویژه حجت‌الاسلام علی کرجی تشکر کنم؛ که نقش مهمی در تحقیق،
چینش و تصحیح مطالب ایفاء کرده، آن را برای خوانندگان به‌ویژه پژوهشگران علوم
معرفتی بیش از پیش قابل استفاده نموده‌اند.

از تأییدات و توفیقات حضرت ربّ العالمین، نهایت سپاس را دارم. امید آنکه قرین
قبول گردد. ان شاء الله.

اقل الطلاب. حسن ممدوحی کرمانشاهی. عفی الله عنه

۱۳۹۹/۱/۱۴ شمسی برابر با ۱۴۴۱/۸/۸ قمری